

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

REZOLUCJE

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

561. SESJA PLENARNA EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO – JDE62 –
INTERACTIO, 9.6.2021–10.6.2021

Rezolucja „Wkład Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w program prac Komisji Europejskiej na 2022 r. na podstawie prac grupy ad hoc »Wkład EKES-u w program prac Komisji Europejskiej na 2022 r.«”

(2021/C 341/01)

Sprawozdawczyni i sprawozdawcy: **Marija MINCZEWA**

Stefano PALMIERI

Jan DIRX

Na sesji plenarnej w dniach 9 i 10 czerwca 2021 r. (posiedzenie z 9 czerwca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 175 głosami za (2 osoby wstrzymały się od głosu) przyjął następującą rezolucję:

1. Wstęp

1.1. EKES stwierdza, że program prac Komisji Europejskiej na 2021 r. dowodzi, iż sześć naczelnych celów wyznaczonych przez Komisję („Europejski Zielony Ład”, „Europa na miarę ery cyfrowej”, „Gospodarka, która służy ludziom”, „Silniejsza pozycja Europy na świecie”, „Promowanie naszego europejskiego stylu życia” i „Nowy impuls dla demokracji europejskiej”) stanowi potężne ramy umożliwiające opracowanie programów prac. Dlatego też EKES ponownie przy opracowywaniu niniejszej rezolucji posiłkował się tymi sześcioma celami, wnosząc swój wkład w program prac Komisji na 2022 r.

1.2. Komitet zakłada, że ze względu na czas trwania pandemii COVID-19 skierowanie gospodarki europejskiej na właściwe tory trwałej transformacji, wzrostu i zatrudnienia, a także zapewnienie dobrobytu Europejczykom oraz europejskim organizacjom i przedsiębiorstwom, powinno pozostać najwyższym priorytetem polityki gospodarczej UE w najbliższych latach. Dlatego konieczność naprawy gospodarczej i odbudowy po kryzysie związanym z pandemią powinna zostać w pełni i konkretnie rozszerzona w programie prac Komisji na 2022 r.

1.3. Obecna sytuacja w Europie związana z pandemią powoduje wzrost ubóstwa i nierówności, w związku z czym zasoby należy kierować tam, gdzie są najbardziej potrzebne, tak aby stworzyć możliwości, dobrej jakości miejsca pracy, ograniczyć ubóstwo i wykluczenie, wspierać przedsiębiorczość oraz zmianę i podnoszenie kwalifikacji, a także zapewnić dostęp do usług na wysokim poziomie. Jak na szczycie społecznym w Porto w maju 2021 r. oświadczyli partnerzy społeczni, instytucje UE, organizacje społeczeństwa obywatelskiego i państwa członkowskie, do przezwyciężenia kryzysu gospodarczego i społecznego należy wykorzystać zarazem inwestycje i reformy, tak by wzmocnić odporność Europy na przyszłe wstrząsy, opierając ją na trwałym wzroście gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu, na godnej pracy i sprawiedliwości społecznej.

1.4. Właśnie teraz Komitet pragnie podkreślić, że UE, a zatem i cała polityka Unii, jest i powinna być zakorzeniona w jej dążeniach i wartościach określonych w traktacie lizbońskim i w Karcie praw podstawowych UE. Dotyczy to następujących wartości: godność ludzka, wolność, demokracja, równość, państwo prawa i prawa człowieka. Zdaniem EKES-u program

prac powinien koncentrować się na restrukturyzacji i poprawie naszej gospodarki i społeczeństwa, opierając się na takich wartościach: uwolnienie pełnego potencjału jednolitego rynku, realizacja celów zrównoważonego rozwoju, stworzenie gospodarki o obiegu zamkniętym i osiągnięcie neutralności klimatycznej w UE najpóźniej do 2050 r. oraz zapewnienie dobrych rządów i demokratycznej rozliczalności.

1.5. Komitet jest przekonany, że wielkie wyzwania, przed którymi wszyscy stoimy, oraz głębokie przemiany w naszej gospodarce, w naszym podejściu do przyrody i środowiska oraz w naszym życiu, które są niezbędne dla prawdziwie zrównoważonego świata, dokonają się z powodzeniem tylko wtedy, gdy obywatelki i obywatele oraz ich organizacje będą aktywnie zaangażowani.

1.6. EKES z ubolewaniem stwierdza w rezolucji w sprawie zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności, że administracje krajowe włączyły zorganizowane społeczeństwo obywatelskie w opracowywanie swoich planów tylko w niewielkim stopniu. O znaczeniu i przydatności aktywnego zaangażowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego w politykę i jej realizację świadczą także opublikowane przez EKES badanie „The response of civil society organisations to face the COVID-19 pandemic and the consequent restrictive measures adopted in Europe” [Reakcja organizacji społeczeństwa obywatelskiego na pandemię COVID-19 i na ograniczenia przyjęte w jej następstwie w Europie], które przedstawił wiosną tego roku⁽¹⁾, oraz Nagroda EKES-u dla Społeczeństwa Obywatelskiego⁽²⁾ za zaangażowanie podmiotów społecznych w czasie pandemii.

1.7. Dlatego też ponawiamy nasz apel do Komisji o usunięcie tych niedociągnięć na etapie wdrażania i oceny krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności poprzez ustanowienie bardziej formalnych procedur, które ułatwią rzeczywistą wymianę. Komitet oczekuje zatem, że w przyszłorocznym programie prac Komisja uzna kluczową rolę przedsiębiorstw, pracowników i organizacji społeczeństwa obywatelskiego we wdrażaniu krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności, w procesie ich przeglądu i monitorowania. Zakłada przy tym, że w centrum strategii odbudowy znajdzie się także 20 zasad Europejskiego filaru praw socjalnych ukierunkowujących politykę społeczną UE, tak aby zagwarantować, że transformacja cyfrowa i ekologiczna będzie sprawiedliwa i uczciwa. W działaniach Komisji powinna też znaleźć odbicie kluczowa rola partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego jako współtwórców przyszłości Europy w ramach Konferencji w sprawie przyszłości Europy.

1.8. Jednolity rynek pozostaje główną siłą napędową konkurencyjnej gospodarki UE i dlatego jest istotnym czynnikiem ożywienia i odbudowy gospodarek zarówno poszczególnych państw członkowskich, jak i całej UE. EKES zwraca uwagę, że należy usunąć wszelkie przeszkody i zapewnić nieprzerwany przepływ towarów, usług, kapitału, danych i osób przez granice. Kluczowe znaczenie ma jak najszybsze przywrócenie swobody przemieszczania się na jednolitym rynku do stanu sprzed pandemii COVID-19, pogłębienie tej swobody we wszystkich obszarach oraz skupienie się na tym, w jaki sposób należy jeszcze bardziej zwiększyć solidność łańcuchów dostaw i wartości poprzez dywersyfikację napędzaną przez przedsiębiorstwa.

1.9. EKES przychylnie odnosi się do przyjęcia Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Jego praktyczne wdrożenie wiąże się jednak z pewnym ryzykiem. Już nastąpiło opóźnienie w procedurze ratyfikacji decyzji w sprawie środków własnych⁽³⁾, która umożliwi UE pożyczanie niezbędnych funduszy na rynkach kapitałowych. EKES jest zaniepokojony brakiem odpowiednich informacji na temat praktycznych ustaleń dotyczących emisji niezbędnych obligacji, które sfinansują ten mechanizm⁽⁴⁾. Należy również ściśle monitorować spójność między zalecanymi inicjatywami przewodnimi wydanymi przez Komisję Europejską (KE) a rzeczywistą zawartością tematyczną krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności. Wyzwanie polega na tym, że nie wszystkie państwa członkowskie będą wychodzić z kryzysu w tym samym tempie. Komisja musi zapewnić szybkie zatwierdzenie przedstawionych planów, z zastrzeżeniem że wszelkie opóźnienia mogą spowodować pogłębienie się różnic między państwami członkowskimi oraz w obrębie segmentów każdej gospodarki krajowej.

1.10. EKES popiera komunikat Komisji w sprawie reakcji polityki fiskalnej na pandemię COVID-19⁽⁵⁾, w którym KE przedstawia swój zamiar podjęcia w przyszłości decyzji o wyłączeniu ogólnej klauzuli wyjścia w pakcie stabilności i wzrostu po dokonaniu ogólnej oceny stanu gospodarki na podstawie kryteriów ilościowych, a mianowicie poziomu działalności gospodarczej w UE lub w strefie euro w porównaniu z poziomem sprzed kryzysu (2019 r.). EKES zgadza się z koniecznością dalszego stosowania ogólnej klauzuli wyjścia w 2022 r., a także z koniecznością uniknięcia przedwczesnego wycofania wsparcia fiskalnego.

1.11. Komitet wzywa do jak najszybszego wznowienia procesu przeglądu ram zarządzania gospodarczego UE, aby zwiększyć długoterminowe korzyści płynące z planu odbudowy dla Europy. Zamiast „powrotu do normalności” domaga się zwrotu ku zmienionym i ponownie wyważonym ramom zarządzania gospodarczego zorientowanym na dobrobyt, w których równą wagę przywiązuje się do szeregu kluczowych celów politycznych takich jak trwały wzrost gospodarczy

⁽¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-02-21-011-en-n.pdf>

⁽²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/pl/agenda/our-events/events/civil-solidarity-prize>

⁽³⁾ Decyzja Rady (UE, Euratom) 2020/2053 z dnia 14 grudnia 2020 r. w sprawie systemu zasobów własnych Unii Europejskiej oraz uchylająca decyzję 2014/335/UE, Euratom (Dz.U. L 424 z 15.12.2020, s. 1).

⁽⁴⁾ Do dnia 30 kwietnia 2021 r. krajowe plany przedstawiło jedynie 14 państw członkowskich.

⁽⁵⁾ Komunikat Komisji do Rady „Rok od wybuchu pandemii COVID-19: działania z zakresu polityki fiskalnej” (COM(2021) 105 final), Bruksela, 3 marca 2021 r.

sprzyjający włączeniu społecznemu, pełne zatrudnienie i godna praca, przywrócenie produktywności UE, konkurencyjna społeczna gospodarka rynkowa i stabilne finanse publiczne. Takie ramy powinny również zapobiegać asymetrycznym skutkom w państwach członkowskich i stymulować inwestycje produkcyjne poprzez wdrożenie, na przykład, dobrze wyważonej złotej reguły budżetowej.

1.12. Komisja powinna również rozważyć przedłużenie okresu obowiązywania tymczasowych ram środków pomocy państwa do końca 2022 r. Pozwoli to państwom członkowskim na dalsze korzystanie z pełnej elastyczności przewidzianej w zasadach pomocy państwa w celu wspierania gospodarki w kontekście pandemii COVID-19, przy jednoczesnym przestrzeganiu reguł konkurencji, by uniknąć zakłóceń na jednolitym rynku. EKES uważa jednak, że jest to system o charakterze nadzwyczajnym i tymczasowym, po którym musi nastąpić proces konsolidacji fiskalnej w celu poprawy stanu finansów publicznych w państwach członkowskich.

1.13. EKES zauważa, że inwestycje nie stanowią celu polityki Komisji w jej kadencji do 2024 r. Aby mieć pewność, że optymalnie wykorzystamy bezprecedensowe nakłady finansowe UE i wyjdziemy z tego wyjątkowego kryzysu, pilnie potrzebujemy dobrze sformułowanego europejskiego programu gospodarczego i skutecznej polityki lepszego stanowienia prawa, a także szybszego wprowadzania szczepionek i zmniejszenia ograniczeń na wewnętrznych granicach UE. EKES zaleca włączenie inicjatyw inwestycyjnych do swojego programu prac na rok 2022, w tym wysiłków na rzecz mobilizacji prywatnych inwestycji sprzyjających przyszłemu zrównoważonemu rozwojowi gospodarczemu UE ⁽⁶⁾.

1.14. EKES popiera propozycję Komisji, by zmienić tablicę wskaźników społecznych, tak aby jako zasadnicze narzędzie monitorowania wykorzystywane w ramach europejskiego semestru objęła ona w większym stopniu Europejski filar praw społecznych. W tym celu Komitet zaleca dodanie nowych, lepszych, mierzalnych i uzupełniających wskaźników społecznych, gospodarczych i środowiskowych. Przyczynią się one do szerszego śledzenia postępów we wdrażaniu zasad filaru i do monitorowania realizacji działań politycznych.

1.15. Godna praca powinna być standardem. Wyzwanie, jakim jest COVID-19, ukazało słabość naszego systemu społecznego, pogłębiło nierówności i ubóstwo oraz doprowadziło nasze systemy zdrowotne i społeczne na skraj załamania. EKES zaleca, by w celu stworzenia lepszej przyszłości dla Europy – pomagając w walce z obecnym kryzysem i rozwiązując problemy systemowe, które pogłębiają skutki pandemii – podjąć zdecydowane działania na rzecz zwalczania ubóstwa i propagowania godnej pracy. O ile zostaną właściwie wykorzystane, transformacje – cyfrowa i ekologiczna – dają szansę na więcej lepszych miejsc pracy, pod warunkiem zaangażowania partnerów społecznych, przestrzegania i umacniania rękodziałów zbiorowych, a także uwzględniania w tym procesie opinii pracowników (informacje, konsultacje i uczestnictwo).

1.16. EKES uważa, że jest to również właściwy moment, by wyciągnąć wnioski z pandemii i upewnić się, że wprowadzono strategie polityczne pozwalające przygotować się na przyszłe porównywalne wstrząsy, jak również na nowe możliwości wspierania odnowy przemysłu. Kryzys uwidoczniał znaczenie europejskiego przemysłu, w tym silnego sektora wytwórczego, dla wzmocnienia podstaw gospodarczych UE i zmniejszenia jej nadmiernej i problematycznej zależności od dostawców zewnętrznych. Skuteczna strategia przemysłowa musi zatem pozostać ważnym elementem unijnego programu ożywienia gospodarczego. Odpowiednią uwagę należy również poświęcić ochronie strategicznych aktywów i inwestycji UE (w stosunku do niektórych państw trzecich), ponieważ po kryzysie związanym z COVID-19 oczekuje się istotnych zmian w strukturach własnościowych.

2. Europejski Zielony Ład

2.1. Pomimo niepokoju związanych z globalnym wyzwaniem, jakim jest COVID-19, nadal będą realizowane działania na rzecz modelu gospodarczego bardziej zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu, na rzecz celów zrównoważonego rozwoju i w szczególności na rzecz przekształcenia obecnego modelu wzrostu na ekologiczny, a ich kontynuowanie jest konieczne. Przejście do Europejskiego Zielonego Ładu stwarza szczególną okazję do rozwoju przedsiębiorstw opartych na modelu ekonomii społecznej. Innowacyjne i przedsiębiorcze firmy są kluczem do stworzenia skutecznych i inteligentnych rozwiązań dla wyzwania egzystencjalnego, jakim jest zmiana klimatu.

2.2. Podczas gdy promowanie zatrudnienia i umiejętności, sprawna transformacja i dynamiczny dialog społeczny są również istotnymi elementami, ład społeczny – jako zasadnicza część nowego Zielonego Ładu – z pewnością nie odnosi się „tylko” do pracy. W jego zakres wchodzi zapewnienie dochodu, zabezpieczenia społecznego i wsparcia budżetowego wszystkim osobom w potrzebie, w tym osobom niemającym żadnego dostępu do pracy. Dlatego też włączenie wszystkich podmiotów społeczeństwa obywatelskiego musi odbywać się wspólnie i stanowić przedmiot wspólnego zainteresowania (tzn. należy rozważyć włączenie grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji).

⁽⁶⁾ Rezolucja „Wkład Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w program prac Komisji Europejskiej na 2021 r. w oparciu o prace grupy ad hoc »Wkład EKES-u w program prac Komisji Europejskiej na 2021 r.«” (Dz.U. C 364 z 28.10.2020, s. 1).

2.3. UE może być światowym wzorem do naśladowania w dziedzinie ochrony klimatu tylko wtedy, gdy uda nam się przeprowadzić ekologiczną transformację przy jednoczesnym zachowaniu konkurencyjnych łańcuchów wartości, miejsc pracy i przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa należy wspierać w ich transformacji, nie tylko za pomocą instrumentów finansowych, ale także poprzez umożliwienie tworzenia nowych zrównoważonych modeli biznesowych – w przeciwnym razie tracą konkurencyjność. Należy znaleźć równowagę między swobodą przedsiębiorczości a bardziej rygorystycznymi regulacjami, aby zachęcić do innowacji, zminimalizować dodatkowe obciążenia administracyjne i uniknąć potencjalnych zakłóceń na rynku.

2.4. Przejście do bardziej zrównoważonej i odpornej gospodarki jest ważniejsze niż kiedykolwiek. Niezbędne zasoby finansowe należy przekierować na zrównoważone inwestycje o długoterminowym podejściu, które uwzględniają aspekty gospodarcze, środowiskowe, społeczne i związane ze sprawowaniem rządów. Opierając się na już wykonanych pracach i odnowionej strategii zrównoważonego finansowania, którą Komisja zapowiedziała w związku z Europejskim Zielonym Łądem i która ma zostać przyjęta w pierwszej połowie 2021 r., należy kontynuować wysiłki na rzecz ustanowienia i wzmocnienia unijnych ram zrównoważonego finansowania w zharmonizowany sposób, który będzie wspierany przez wszystkie podmioty, w tym instytucje finansowe, przedsiębiorstwa, obywatele i władze. EKES podkreśla znaczenie finansowania również „transformacji w stronę modelu zrównoważonego” naszej gospodarki. Pozytywne podejście, które zapewnia zachęty, pozwoli wszystkim sektorom i gałęziom przemysłu na przejście transformacji i przyczynienie się do niej. Należy również wziąć pod uwagę różne punkty wyjścia i wyzwania związane z transformacją, przed którymi stoją przedsiębiorstwa, sektory i regiony.

2.5. Aby osiągnąć cele Zielonego Ładu w zakresie produkcji i konsumpcji, w 2022 r. Komisja powinna kontynuować wartościowe prace nad przejściem na gospodarkę o obiegu zamkniętym w ramach swojego planu działania na 2020 r., w szczególności w zakresie:

- projektowania zrównoważonych produktów z myślą o ponownym uprzemysłowieniu Europy,
- wspierania środowiska umożliwiającego przedsiębiorstwom dostosowanie ich modeli biznesowych oraz poprawy przewidywalności inwestycji,
- wzmocnienia pozycji konsumentów i nabywców publicznych, zwłaszcza poprzez wzmocnienie zamówień publicznych wspomagających zamknięcie obiegu w gospodarce,
- zapewnienia zamknięcia obiegu kluczowych łańcuchów produktowych,
- dalszego rozwoju rynku surowców wtórnych w UE,
- dalszego monitorowania gospodarki o obiegu zamkniętym za pomocą europejskiego semestru i ram monitorowania oraz ponownej oceny wskaźników dotyczących wykorzystania zasobów,
- poprawy egzekwowania przez państwa członkowskie wspólnotowych przepisów UE dotyczących odpadów.

EKES i Komisja powinny nadal czerpać z sukcesu swoich wspólnych prac nad europejską platformą zainteresowanych stron gospodarki o obiegu zamkniętym, gromadzącą sprawdzone rozwiązania, wyciągnięte wnioski oraz badania i strategie zainteresowanych stron na potrzeby sprawiedliwej i uczciwej transformacji.

W 2022 r. Komisja powinna kontynuować prace nad Europejskim Paktem na rzecz Klimatu, aby zagwarantować, że opiera się on na prawdziwym uczestnictwie i współodpowiedzialności lokalnych podmiotów działających w dziedzinie klimatu oraz stanowi narzędzie realizacji dążeń UE w dziedzinie klimatu. EKES wzywa także do utworzenia platformy zainteresowanych stron Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu opartej na zasadach pluralizmu, przejrzystości oraz rzeczywistego uczestnictwa i współodpowiedzialności podmiotów działających na rzecz klimatu na wszystkich szczeblach. Utworzenie forum UE na rzecz finansowania działań związanych z klimatem w ramach Paktu ułatwiłoby proces wzajemnego uczenia się i dostęp do finansowania, a także usunęłoby bariery.

2.6. Ponadto integralną częścią tego paktu powinien być mechanizm zaangażowania młodzieży w działania na rzecz klimatu i zrównoważonego rozwoju – np. proponowane przez EKES Młodzieżowe Okrągłe Stoły ds. Klimatu i Zrównoważonego Rozwoju – wspomagany przez organizacje młodzieżowe.

2.7. Decyzja Komisji o zwiększeniu celu redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. do 55 % jest w dużej mierze zgodna z wcześniejszymi opiniami Komitetu. Zastosowanie założenia zerowych emisji netto już do celów pośrednich jest możliwe tylko pod warunkiem że zostanie zagwarantowana integralność systemu, w tym sposób dokładnego obliczania emisji i absorpcji dwutlenku węgla. EKES uważa, że bardzo istotne jest, aby obywatele i partnerzy społeczni wiedzieli, jak

można osiągnąć cele dotyczące ograniczenia emisji i co to oznacza dla ich pracy i życia. Ma to zasadnicze znaczenie dla uzyskania ich poparcia dla wszystkich podejmowanych działań. Wobec tego należy przedsięwziąć środki w celu zagwarantowania równego podziału ryzyka i szans, aby zagwarantować pewność i stabilność tego procesu. UE musi zadbać o to, aby jej polityka handlowa i zawierane przez nią umowy handlowe były spójne z jej ambicjami klimatycznymi; Komisja powinna zatem zwrócić szczególną uwagę na możliwe konsekwencje dla obywateli państw trzecich o niskich dochodach.

2.8. Strategia „od pola do stołu” i strategia na rzecz bioróżnorodności stanowią kluczowy element Europejskiego Zielonego Ładu. W tej chwili podstawowe znaczenie ma przełożenie tych strategii na znaczące i podejmowane w odpowiednim czasie działania. Należy zapewnić zorganizowany i szeroki udział społeczeństwa obywatelskiego we wdrażaniu tych strategii, na przykład za pośrednictwem Europejskiej Rady ds. Polityki Żywnościowej, do czego wzywa EKES.

2.9. W 2022 r. Komisja powinna rozpocząć przygotowania do przedstawienia wniosku dotyczącego ram prawnych dla zrównoważonych systemów żywnościowych, którego publikacja przewidziana jest na 2023 r. Ramy prawne powinny zapewniać kompleksowe podejście i obejmować jasne cele, wskaźniki i solidny mechanizm monitorowania. EKES zalecał opracowanie tablicy wyników UE dotyczącej zrównoważonej żywności, dzięki której w ramach wieloletniego podejścia zajmowano by się wyzwaniem w zakresie systemu żywnościowego, a tym samym wspierano dostosowanie polityki na poszczególnych szczeblach sprawowania rządów. Tablica wyników obejmowałaby określone wskaźniki, zachęcając w ten sposób do postępow i monitorując realizację wyznaczonych celów.

2.10. Wspólna polityka rolna (WPR) i wspólna polityka rybołówstwa (WPRyb) powinny również wnieść znaczący wkład w Europejski Zielony Ład, zwłaszcza w odniesieniu do strategii „od pola do stołu” i strategii na rzecz bioróżnorodności, wyznaczając wyższe aspiracje w działaniach na rzecz środowiska i klimatu, dążąc do bardziej zrównoważonych i odpornych systemów żywnościowych oraz zapewniając odpowiednie uwzględnienie wymiaru społecznego. W skali globalnej należy zapewnić równe warunki działania dla wszystkich gałęzi przemysłu rolno-spożywczego i rybołówstwa, tak aby zrównoważona produkcja UE nie podlegała eksternalizacji ani nie była narażona na negatywne skutki przywozu z krajów o niższych standardach środowiskowych, społecznych, zdrowotnych i jakościowych, zwłaszcza w świetle zakłóceń gospodarczych i handlowych spowodowanych kryzysem związanym z COVID-19. Podobnie zrównoważony rozwój społeczny musi również odgrywać kluczową rolę w WPR i należy rozważyć wprowadzenie systemu warunkowości społecznej, aby zagwarantować, że fundusze europejskie nie będą wykorzystywane w sytuacji, gdy dochodzi do naruszeń praw pracowniczych i praw człowieka, a pracownicy rolni będą mogli korzystać z najwyższych standardów pracy i ochrony socjalnej.

2.11. Komitet popiera dążenie UE do osiągnięcia zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń z myślą o zapewnieniu zdrowych ekosystemów i stworzeniu Europejczykom zdrowych warunków życia. W tym celu Komisja przyjmie w 2021 r. plan działania „Towards a Zero Pollution Ambition for air, water and soil – building a Healthier Planet for Healthier People” [W kierunku zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby – zdrowsza planeta dla zdrowszych ludzi]. EKES z niecierpliwością oczekuje możliwości rozważenia zaproponowanych instrumentów i harmonogramu realizacji tego planu działania.

2.12. EKES wzywa Komisję do wprowadzenia – na potrzeby udanej transformacji – konkretnych środków wsparcia w postaci pionierskich rynków stali ekologicznej, tymczasowego wsparcia finansowego procesów niskoemisyjnych oraz inwestycji w infrastrukturę wodorową, infrastrukturę wychwytywania, składowania i utylizacji dwutlenku węgla, a także do całościowego przemyslenia, odpowiednio, zasad pomocy państwa i reguł konkurencji. Konieczne jest także promowanie transformacji sektora bankowego i finansowego w celu położenia większego nacisku na wspieranie zrównoważonych i innowacyjnych projektów.

2.13. EKES z zadowoleniem przyjmuje to, że nowa strategia Komisji w zakresie transportu koncentruje się na zrównoważonej i inteligentnej mobilności oraz jest zintegrowana z Europejskim Zielonym Ładem. Niemniej jednolity rynek i kwestie społeczne są kluczowymi czynnikami sprzyjającymi przejściu na bardziej zrównoważoną i inteligentną mobilność, dlatego EKES chciałby, aby zostały one wzmocnione w nadchodzących działaniach.

2.14. EKES popiera dążenie do większej zrównoważoności wszystkich rodzajów transportu i promowanie zrównoważonego systemu transportu multimodalnego, opartego na współpracy między poszczególnymi rodzajami transportu oraz na optymalnych cechach środowiskowych i zrównoważoności społecznej każdego rodzaju transportu. Jednocześnie niezbędne jest całościowe podejście w zakresie sposobów realizacji tych zamierzeń. Skuteczna strategia UE na rzecz mobilności musi również iść w parze ze wzmocnieniem konkurencyjności całego sektora transportu i powiązanej z nim bazy przemysłowej UE. Choć bezprecedensowy kryzys COVID-19 dowiódł żywotnego znaczenia zarówno sprawnie funkcjonującego jednolitego rynku transportu, jak i zrównoważonych łańcuchów dostaw, EKES podkreśla, że kryzys ten wymaga wyraźnego rozróżnienia między fazą odbudowy sektora lotniczego w perspektywie krótkoterminowej, przy jednoczesnym zapewnieniu niezbędnego wkładu sektora w osiąganie celów w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz konkurencyjności międzynarodowej, a równymi warunkami działania w perspektywie średnio- i długoterminowej.

2.15. Komisja powinna kontynuować rozwój unii energetycznej poprzez składanie rocznych sprawozdań na temat stanu unii energetycznej oraz wspieranie państw członkowskich we wdrażaniu krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu. Należy poświęcić więcej uwagi temu, jak obywatelki i obywatele mają się znaleźć w centrum procesu transformacji energetycznej. Wspieranie energii społeczności lokalnych i wzmacnianie pozycji konsumentów, własność lokalna i rozwój regionalny oraz ocena adekwatności strategii sprawiedliwej transformacji powinny zajmować wysokie miejsce na liście priorytetów politycznych Komisji.

2.16. Już w 2021 r. Komisja przedstawia bogaty i ambitny program inicjatyw ustawodawczych mających na celu dekarbonizację sektora energetycznego, w szczególności w ramach pakietu „Fit for 55”. W 2022 r. Komisja powinna nadal dążyć do integracji systemu energetycznego, wyjaśniając, w jaki sposób osiągnąć bezpieczeństwo dostaw przy wykorzystaniu niskoemisyjnych lub bezemisyjnych źródeł energii, również w odniesieniu do roli sektora publicznego. Potrzebne jest przyjazne dla przedsiębiorstw podejście do transformacji ekologicznej, wspierające Zielony Ład i jego nowe cele warygodną strategią przemysłową, aby uczynić z niego prawdziwą siłę napędową wzrostu. Jednocześnie program zrównoważonego finansowania musi umożliwiać również finansowanie technologii, infrastruktury i działań związanych z transformacją, z uwzględnieniem konkurencyjności przemysłu.

2.17. Osiągnięcie neutralności klimatycznej nie będzie dla Europy łatwe. Dekarbonizacja przemysłu obciążą energochłonne przedsiębiorstwa (sektory stali, cementu, chemikaliów) wysokimi kosztami energii, wymagając jednocześnie ogromnej przemiany strukturalnej w sektorze przemysłu, transportu i energii, co może zmniejszyć ich szanse na konkurencyjnym rynku światowym. Aby zachować konkurencyjność, konieczny jest kompleksowy zwrot w energetyce, zapewniający bezpieczeństwo dostaw dla przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, bez podnoszenia cen, przy jednoczesnym zwiększeniu zarówno łączności sieciowej, jak i pojemności magazynowej. W tym procesie kluczową rolę odegra wodór. Priorytetem musi być opracowanie odpowiednich zastosowań.

2.18. EKES uważa, że bardzo istotne jest zmniejszenie zależności energetycznej. Dlatego należy podjąć działania zmierzające do ograniczenia importu energii i wyeliminowania dopłat do źródeł energii szkodliwych dla klimatu i środowiska, a Unia Europejska powinna przyjąć rolę lidera w dziedzinie energii odnawialnej, efektywności energetycznej i elektromobilności. Priorytetem powinien być jednak konsensus społeczny, zwłaszcza w sytuacji, gdy niektóre regiony UE, nadal zależne od produkcji węgla kamiennego lub wykorzystania innych paliw kopalnych, są dalekie od ukończenia przejścia na zrównoważoną energię, dochody ich mieszkańców są niższe w porównaniu z pozostałymi państwami członkowskimi UE, a możliwości ekonomiczne mniejsze. Brak odpowiedniej reakcji na negatywne skutki transformacji energetycznej dla obywateli i przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP, oraz niezdolność do zapewnienia odpowiedniego wsparcia osobom i podmiotom najbardziej dotkniętym tą transformacją, mogą spowodować silny opór polityczny i społeczny oraz spowolnienie całego procesu wdrażania krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu.

2.19. EKES podkreśla, że stworzenie gospodarki czystego wodoru w Europie jest tylko jednym z elementów strategii na rzecz lepszego powiązania różnych sektorów energetycznych w UE. Ze względu na wysokie koszty produkcji i transportu czysty wodór powinien być wykorzystywany wyłącznie w przypadkach, gdy inne istniejące warianty dekarbonizacji nie są możliwe do zastosowania, jak w sektorach, w których trudno jest zredukować emisje dwutlenku węgla, lub w niektórych bardzo specyficznych zastosowaniach w sektorach transportu i budownictwa. EKES podkreśla, że aby umożliwić rozwój czystego wodoru, fundusze UE nie powinny dotować paliw kopalnych, i wzywa Komisję do stosowania zasady „nie szkodzić” do wszystkich form finansowania publicznego w ramach WRF, InvestEU, Europejskiego Funduszu Odbudowy i pomocy państwa.

2.20. EKES jest zdania, że ze względu na szczególny charakter inicjatywy „Fala renowacji” i jej trajektorię do 2050 r., musi ona zostać osadzona w jasnych, stabilnych i dostosowanych do potrzeb ramach prawnych i finansowych. Komisja powinna wprowadzić zachęty do rozwijania na szczeblu lokalnym uprzemysłowienia i masowego wprowadzania procesów renowacji służących poprawie efektywności energetycznej.

2.21. EKES przypomina, że kraje Bałkanów Zachodnich są bardzo wrażliwe na skutki zmiany klimatu, które powodują szkody dla zdrowia publicznego i gospodarki, i potrzebne są pilne działania, by poprawić jakość życia ich obywateli, zwłaszcza dzieci i młodzieży, poprzez sprawiedliwe przejście na bardziej ekologiczny model, mając na uwadze zasadę nie pozostawiania nikogo w tyle. EKES popiera Zielony program działań dla Bałkanów Zachodnich i wzywa do dostosowania przyszłych działań na rzecz bardziej ekologicznych Bałkanów Zachodnich do konkretnych wyzwań i potrzeb regionu, w tym do zapewnienia odpowiednich ram regulacyjnych, działań transgranicznych, innowacyjnych rozwiązań technologicznych, energii produkowanej i zużywanej lokalnie oraz efektywności energetycznej, zrównoważonego transportu miejskiego, sieci drogowych i kolejowych, zaangażowania podmiotów publicznych i prywatnych, wdrożenia ICT i szybkiego internetu, środków w sektorze rolno-spożywczym itp.

2.22. EKES gorąco popiera współpracę Komisji Europejskiej z państwami członkowskimi UE na rzecz promowania kompetencji kluczowych, niezbędnej wiedzy oraz perspektyw ułatwiających uczenie się przez całe życie. Musimy umieścić wysokiej jakości miejsca pracy i warunki pracy w centrum strategii UE, zwiększając znaczenie know-how i jego ciągłego wdrażania poprzez system kształcenia, szkoleń, prawo do uczenia się przez całe życie, które należy realizować, zapewniając możliwości dostępu oraz konkretne przykłady możliwych indywidualnych rachunków szkoleniowych. Dzięki temu ludzie będą przygotowani do radzenia sobie ze zmianami wymaganymi w kontekście transformacji cyfrowej i ekologicznej, co zagwarantuje, że nikt nie pozostanie w tyle. EKES wzywa Komisję do zainicjowania dialogu społecznego na temat indywidualnych rachunków szkoleniowych oraz do opracowania na szczeblu UE strategii na rzecz ekologicznych umiejętności i kompetencji zgodnie z Europejskim Zielonym Ładem.

3. Europa na miarę ery cyfrowej

3.1. Kryzys związany z COVID-19 pokazuje, że rewolucja cyfrowa jest ważnym elementem zwiększania odporności naszych społeczeństw na sytuacje kryzysowe. Kapitalne znaczenie ma inwestowanie w cyfryzację podstawowych usług i zwiększenie zdolności rządów,odawców i instytucji publicznych do świadczenia usług w czasie kryzysu. Jednocześnie musimy zdać sobie sprawę, że technologie cyfrowe nie są celem końcowym, lecz narzędziem. Potrzebujemy skutecznych ram europejskich, aby zapewnić pełną dostępność dla obywateli UE oraz równe szanse dla wszystkich, i musimy ukierunkować te ramy na wysokie standardy zrównoważonego rozwoju, w tym na silne gwarancje demokratyczne i technologiczne, wraz z towarzyszącymi im środkami wsparcia w zakresie kosztów i wiedzy, dzięki którym nikt nie pozostanie w tyle.

3.2. EKES zauważa, że zapewnienie UE wiodącej pozycji w dziedzinie technologii cyfrowych wymaga od niej przeznaczenia znacznych środków finansowych na badania naukowe i innowacje oraz ułatwienia współpracy między przedsiębiorstwami, naukowcami, sektorem publicznym i innymi zainteresowanymi stronami.

3.3. Pandemia przyspieszyła transformację cyfrową, uwydatniając potrzebę podjęcia takich wyzwań jak równowaga między życiem zawodowym a prywatnym oraz zdrowie i bezpieczeństwo pracowników. Dialog społeczny na szczeblu europejskim, krajowym i branżowym jest przydatnym narzędziem służącym zbadaniu, czy i w jakim stopniu zdrowie pracowników i ich życie prywatne wymagają dodatkowej ochrony w czasach wszechobecnej cyfrowej łączności mobilnej oraz jakie środki są w tym względzie odpowiednie, m.in. ocena na szczeblu UE tzw. prawa do bycia offline.

3.4. Komisja powinna współdziałać z państwami członkowskimi, aby wyeliminować różnice między pracownikami zatrudnionymi w standardowych formach zatrudnienia a tymi zatrudnionymi w niestandardowych lub pracownikami nietypowymi, dokonując wyraźnego rozróżnienia między osobami rzeczywiście samozatrudnionymi a samozatrudnionymi fikcyjnie. Każdy pracownik, uznany za takiego na podstawie zarówno prawa krajowego, jak i orzecznictwa TSUE, powinien być tak samo chroniony, bez względu na to, czy pracuje dla platformy cyfrowej czy nie. Należy także uznać jego prawo do rokowań zbiorowych i reprezentacji oraz do ochrony warunków pracy i zdrowia, respektując przy tym różne systemy stosunków pracy.

3.5. Transformacja cyfrowa nie powinna przyczyniać się wyłącznie do wzrostu wydajności, lecz także do poprawy edukacji oraz promować partycypację polityczną, społeczną i kulturalną wszystkich mieszkańców UE. W celu uniknięcia przepaści cyfrowej EKES wzywa do zwrócenia szczególnej uwagi na osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i inne grupy znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji. Dlatego jednym z celów transformacji cyfrowej powinno stać się ustanowienie powszechnego dostępu wszystkich mieszkańców UE do szerokopasmowego internetu jako nieodpłatnie świadczonej usługi publicznej, zwłaszcza jeśli wziąć pod uwagę, że obecnie zasięg rozkłada się bardzo nierównomiernie, co jest szczególnie szkodliwe dla obszarów wiejskich (MŚP i obywateli).

3.6. Ludzie, ze swoją wiedzą, umiejętnościami i kompetencjami, odgrywają kluczową rolę w globalnym wyścigu. Sytuacja demograficzna utrudnia dostępność siły roboczej, a na domiar powiększa się luka w zakresie umiejętności jakościowych. EKES wzywa do pilnego rozwoju kształcenia i szkolenia, aby sprostać wymogom ery sztucznej inteligencji (AI), m.in. poprzez zapewnienie solidnych podstaw umiejętności i kompetencji w dziedzinie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM). Podnoszenie kwalifikacji, przekwalifikowanie i kształcenie ciągłe – którym towarzyszą zdolności adaptacyjne i odporność – to elementy konieczne, aby zapewnić każdemu możliwość reagowania na zmiany na rynku pracy i w życiu codziennym.

3.7. Zważywszy na szybki postęp technologiczny poza UE, musi ona zwiększyć wysiłki na rzecz poprawy własnej konkurencyjności. Dotyczy to szerokiego zakresu technologii, z których wiele odpowiada na potrzeby społeczne, takie jak żywność, woda, energia, mobilność i mieszkalnictwo. Rozwój i wykorzystanie AI i innych technologii cyfrowych jest tu najistotniejszym przykładem, ponieważ technologie te mają transformacyjny wpływ na całą gospodarkę i społeczeństwo.

3.8. Ważne jest zachowanie europejskiego modelu praw, norm i polityki ochrony konsumentów. To właśnie czyni UE jedyną w swoim rodzaju wspólnotą. Na przykład w dziedzinie cyfryzacji unijny kodeks etyczny w zakresie AI odróżnia stanowisko UE określane jako zasada ludzkiej kontroli od stanowiska innych regionów. Podejście to – oparte na podstawowych prawach i wolnościach (trzeba np. zadbać o to, by na decyzje podejmowane przez AI nie miały wpływu płeć, rasa itd.) – należy do modelu UE i, zdaniem EKES-u, powinno zostać zachowane pomimo coraz ostrzejszego klimatu konkurencyjnego.

3.9. EKES wzywa Komisję do utrzymania konkurencyjności i interesów pracowników w centrum transformacji cyfrowej, poprzez nadal silne skoncentrowanie się na stosunkach pracy i przyszłości miejsc pracy w przemyśle, a także do wspierania sprawiedliwej transformacji i skupiającego się na ludziach podejścia do tych zmian. Ambitna strategia przemysłowa ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia powodzenia dwójakiej transformacji – ekologicznej i cyfrowej. Cyfrowa transformacja naszych gospodarek i społeczeństw musi być wspierana przez klimat przyjazny dla inwestycji oraz przez tworzenie godnych zaufania warunków dla bezpiecznego wdrażania i użytkowania nowych technologii.

3.10. EKES zauważa, że w ramach polityki społecznej należy zachęcać do inwestycji związanych z umiejętnościami, lepiej wspierając krajowe reformy rynku pracy i zabezpieczenia społecznego, oraz zagwarantować, że Europejski filar praw socjalnych będzie promował wzrost gospodarczy i ułatwiał tworzenie miejsc pracy.

3.11. Zdaniem Komitetu europejskie ramy regulacyjne muszą zapewnić usunięcie barier dla transakcji internetowych, przy jednoczesnym zagwarantowaniu ochrony prywatności i ochrony danych osobowych oraz zapewnieniu cyberbezpieczeństwa. Ponadto jednym z priorytetów powinno pozostać rozwiązanie problemu rozdrobnienia jednolitego rynku cyfrowego, ze szczególnym uwzględnieniem MŚP i mikroprzedsiębiorstw.

3.12. Zdaniem Komitetu priorytetem powinno być wdrożenie i monitorowanie ram regulacyjnych dla AI. Społeczeństwo obywatelskie powinno być zaangażowane w ten proces i zwracać uwagę decydentów politycznych na nowe kwestie, które mogą pojawić się w tym kontekście. Kwestie te obejmują ograniczenie możliwych zmian technologicznych, ryzyko wykluczenia oraz zależność UE od gigantów cyfrowych. Jednolity rynek cyfrowy nie może pozostawić nikogo w tyle. Oznacza to z jednej strony lepszą dostępność, zrozumienie i wykorzystanie narzędzi cyfrowych, a z drugiej strony poprawę umiejętności i szkoleń w zakresie technologii cyfrowych.

3.13. EKES z zadowoleniem przyjmuje nową agendę transatlantycką i przewidziane w niej wysiłki na rzecz wzmocnienia partnerstwa transatlantyckiego. Bezprecedensowy kontekst pandemii COVID-19 wyraźnie pokazał, że gospodarka cyfrowa przekształca nasze społeczeństwa i gospodarki oraz że technologia musi mieć wysoki priorytet w odnowionej współpracy między UE a USA. EKES popiera zatem utworzenie Rady ds. Technologii i Handlu i wzywa do silnego zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w przyszłe wysiłki na rzecz stworzenia uporządkowanych ram transatlantyckich dotyczących polityki i zasad regulacyjnych, w tym podstaw przyszłej umowy między UE a USA dotyczącej handlu cyfrowego.

3.14. Cyfryzacja nadal będzie stanowić wyzwanie i stwarzać możliwości dla europejskiego systemu finansowego. W 2021 r. Komitet poparł strategię Komisji w zakresie finansów cyfrowych oraz wynikające z niej wnioski ustawodawcze. EKES wzywa Komisję do kontynuowania tych działań w 2022 r., aby odpowiednio stawić czoła wyzwaniom i wykorzystać możliwości związane z finansami cyfrowymi z korzyścią dla wszystkich zainteresowanych stron. Umożliwiłoby to wsparcie transformacji cyfrowej gospodarki europejskiej, przyczyniając się do powstania sprzyjających innowacjom i konkurencyjnych rynków finansowych.

3.15. Z zadowoleniem przyjmując to, że cyfryzacja i automatyzacja mogą w znacznym stopniu przyczynić się do bardziej zrównoważonego (ekologicznego) transportu, EKES wzywa Komisję do zapewnienia sprawiedliwego przejścia do automatyzacji i cyfryzacji, które nie pozostawia nikogo w tyle. Komisja powinna dopilnować, aby dwójaka transformacja – ekologiczna i cyfrowa – sektora przebiegała sprawnie i w sposób zrównoważony pod względem gospodarczym, społecznym i środowiskowym.

4. Gospodarka służąca ludziom

4.1. Pandemia COVID-19 wyniszcza europejską gospodarkę i sieje spustoszenie w społeczeństwie, czego konsekwencją jest wzrost bezrobocia i pogłębiające się nierówności. Silna baza gospodarcza i tworzenie wartości mają kluczowe znaczenie dla generowania zrównoważonego rozwoju i utrzymania ambitnego europejskiego modelu społecznego. Polityka społeczna musi iść w parze z polityką stymulującą rozwój gospodarczy – w uznaniu ich wspólnego celu dla wspólnego dobra. Tworzenie miejsc pracy, rozwój umiejętności i rynki pracy sprzyjające włączeniu społecznemu to najlepsza recepta na zapobieganie nierównościom i wykluczeniu oraz na zwiększenie stabilności społecznej. W ten sposób

postęp gospodarczy i społeczny są ze sobą ściśle powiązane. Wyniki gospodarcze i dobrobyt mają fundamentalne znaczenie. Aby osiągnąć szybkie ożywienie gospodarcze, należy uruchomić wszystkie odpowiednie narzędzia (fiskalne, monetarne, strukturalne, wspierające inwestycje, regulacyjne i finansowe). Proces odbudowy musi uwzględniać potrzeby społeczne oraz być równomierny i zrównoważony w skali regionu.

4.2. Oprócz kwestii gospodarczych i środowiskowych agenda społeczna musi być motorem programu prac UE na 2022 r. Oznacza to, że zaangażowanie Komisji na rzecz społecznej i zrównoważonej Europy powinno być priorytetem, przy czym należy też rozważyć możliwe nowe wskaźniki postępu gospodarczego wykraczające poza PKB, np. takie jak jakość życia, zrównoważenie środowiskowe, spójność społeczna, zdrowie i ogólny dobrostan współczesnych i przyszłych pokoleń. W tym względzie istotną rolę odgrywają również organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Promowanie innowacji społecznych jako modelu odbudowy gospodarczej niesie ze sobą możliwości – poprzez współtworzenie, współprojektowanie i współprodukcję. W złożonym krajobrazie społecznym z ogromnymi wyzwaniami jedynym sposobem na skuteczną odbudowę gospodarczą jest zmobilizowanie wszystkich zasobów w społeczeństwie, działanie w sposób międzysektorowy i wielodyscyplinarny w celu znalezienia wspólnych rozwiązań dla wspólnych wyzwań. Zorganizowane społeczeństwo obywatelskie jest katalizatorem innowacji społecznych.

4.3. EKES z zadowoleniem przyjmuje plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych i uważa, że w 2022 r. należy podjąć konkretne środki na potrzeby zrównoważonego rozwoju i spójności społecznej, aby umożliwić obywatelom europejskim dostęp do podstawowych usług dobrej jakości. EKES wzywa Komisję, aby rozważyła rozmaite warianty dotyczące kwestii dochodu minimalnego w Europie z myślą o lepszym uwzględnieniu położenia Europejczyków, zwłaszcza tych, których perspektywy ekonomiczne w związku z pandemią i jej następstwami są tragiczne.

4.4. Komisja Europejska powinna skupić się na odzyskiwaniu miejsc pracy oraz zwalczaniu nierówności i ubóstwa w procesie odbudowy gospodarczej, a także zwrócić szczególną uwagę na wspieranie słabszych grup społecznych, takich jak pracownicy nietypowi, dzieci żyjące w ubóstwie, osoby z niepełnosprawnościami, mieszkańcy obszarów zmarginalizowanych oraz osoby wywodzące się ze środowisk migracyjnych lub mniejszości etnicznych, poprzez aktywną politykę sprzyjającą włączeniu społecznemu. Ubóstwo w ogóle oraz ubóstwo pracujących stanowią nadal poważny problem w wielu państwach członkowskich. Dlatego też zadbanie o to, aby miejsca pracy zapewniały adekwatne wynagrodzenie, jest kluczem do zagwarantowania odpowiednich warunków pracy i życia. Aby poradzić sobie z tymi kwestiami, potrzebne jest kompleksowe podejście na szczeblu UE i państw członkowskich, w tym wsparcie na rzecz skutecznych programów aktywnego włączania oraz podstawowe i pozwalające na ich realizację usługi socjalne.

4.5. Pandemia spowodowała nasilenie zjawiska nieodpłatnej pracy domowej i opiekuńczej kobiet oraz przemocy domowej wobec nich. Komisja Europejska powinna zaproponować stworzenie europejskiego ładu w zakresie opieki [ang. „Care deal for Europe”], aby pomóc ulżyć kobietom w tych nieodpłatnych zadaniach i zaproponować ambitne środki przeciwdziałania temu rodzajowi przemocy.

4.6. EKES dąży do wzmocnienia roli organizacji społeczeństwa obywatelskiego w swoich krajach partnerskich, a zwłaszcza partnerów społecznych, we wszystkich dziedzinach, ale przede wszystkim w dziedzinie gospodarczej i społecznej. Stabilność jest niezbędna do przezwyciężenia kryzysu, ale nie jest możliwa bez zaangażowania partnerów społecznych w proces podejmowania decyzji w dziedzinie gospodarki ani aktywnego udziału stowarzyszeń przedsiębiorców w procesie legislacyjnym, reformach i ich wdrażaniu. Współpraca między partnerami społecznymi i innymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego może być siłą napędową sukcesu, trwałości i inkluzywności polityki gospodarczej, polityki zatrudnienia i polityki dotyczącej włączenia społecznego. Komisja powinna uznać tę zasadniczą rolę, w równym stopniu dokonując poprawy dialogu społecznego i obywatelskiego.

4.7. Przedsiębiorczość we wszystkich formach i sektorach (w tym w turystyce, przemyśle, gospodarce platformowej, gospodarce społecznej i wolnych zawodach) jest niezbędna dla wzrostu gospodarczego, innowacji, zatrudnienia i włączenia społecznego. Istotne jest zatem określenie trudności, jakie napotykają MSP (zwłaszcza bardzo małe przedsiębiorstwa, często o charakterze rodzinnym) w dostępie do jednolitego rynku, oraz zapewnienie skutecznych i lepiej ukierunkowanych odpowiedzi na te trudności. Przedsiębiorczość społeczna zasługuje na szczególną uwagę, zważywszy na rolę, jaką ta forma przedsiębiorczości może odegrać w przezwyciężaniu kryzysu oraz w zapewnieniu sprawiedliwego i trwałego ożywienia gospodarczego.

4.8. Europa przechodzi transformację w kierunku neutralności klimatycznej i cyfryzacji. Ekologiczna i cyfrowa transformacja wiąże się z nowymi technologiami, a zatem z inwestycjami i innowacjami, i doprowadzą do powstania nowych rodzajów miejsc pracy i nowych umiejętności. Polityka przemysłowa powinna zatem mieć silny wymiar społeczny, jako że wysokiej jakości miejsca pracy, ochrona socjalna i sprawnie funkcjonujące usługi publiczne tworzą środowisko sprzyjające rozkwitowi działalności przemysłowej.

4.9. Nowoczesna polityka konsumencka musi zapewniać konsumentom prawa i ochronę, których potrzebują. Dzięki jednolitemu rynkowi, konsumenci i przedsiębiorcy unijni mogą łatwiej kupować i sprzedawać towary i usługi za granicą, zarówno przez internet, jak i poza nim. Wymaga to pewności i zaufania do rynku, odpowiedniego prawodawstwa i skutecznego egzekwowania przepisów. Informowanie i szkolenia dla konsumentów muszą również pomóc im stać się prawdziwymi uczestnikami transformacji ekologicznej i cyfrowej oraz pomóc im w dokonywaniu bardziej odpowiedzialnych i świadomych wyborów.

4.10. Zasadnicze znaczenie ma ściśle monitorowanie nowych form konsumpcji i produkcji, z uwzględnieniem potrzeby zintegrowania kwestii środowiskowych oraz ochrony konsumentów i pracowników, jak również aspektów związanych ze wzrostem gospodarczym i zatrudnieniem. Gospodarka o obiegu zamkniętym pomaga w przejściu do bardziej zrównoważonych wzorców produkcji i konsumpcji.

4.11. Przedsiębiorstwa są fundamentem żywotności Europy. Gospodarka europejska musi być bardziej innowacyjna i odporna. Nieustannie wymaga dalszej poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Dobre uregulowania prawne są opłacalnym sposobem wspierania odbudowy. Przy wprowadzaniu jakichkolwiek nowych środków politycznych należy zagwarantować, że zostaną zastosowane zasady lepszego stanowienia prawa, kontroli konkurencyjności, Europejskiego filaru praw socjalnych i zrównoważonego rozwoju środowiska. Potrzeba sprzyjającego otoczenia biznesu dotyczy zarówno regulacji, opodatkowania, jak i przydziału środków publicznych, przy czym należy pamiętać, że inwestycje w innowacje stanowią podstawę europejskiego sukcesu. Nowoczesna polityka przemysłowa wymaga kompleksowego podejścia, które ma na celu wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw UE we wszystkich obszarach polityki. Inwestycje w przyszłościową infrastrukturę są niezbędne dla funkcjonowania jednolitego rynku. Zniesienie podwójnego opodatkowania oraz cyfryzacja i uproszczenie systemów podatkowych, w szczególności w dziedzinie VAT, przyczyniłyby się również do zwiększenia inwestycji i handlu.

4.12. W rozporządzeniu w sprawie Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności potwierdzono znaczenie rzeczywistego zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w opracowywanie krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności w ramach europejskiego semestru. EKES wzywa do ustanowienia wiążących warunków dla takich konsultacji – ponieważ zaangażowanie różni się w zależności od kraju i regionu, także w odniesieniu do innych instrumentów wieloletnich ram finansowych – na podstawie minimalnych standardów określonych na szczeblu UE.

4.13. Komitet wzywa do jak najszybszego wznowienia procesu przeglądu ram zarządzania gospodarczego UE, aby uniknąć skutków katastrofalnych dla gospodarki, zapobiec powrotowi do środków oszczędnościowych i zwiększyć długoterminowe korzyści płynące z planu odbudowy dla Europy. Zamiast „powrotu do normalności” domagamy się zwrotu ku zmienionym i ponownie wyważonym ramom zarządzania gospodarczego zorientowanego na dobrobyt, w których równą wagę przywiązuje się do szeregu kluczowych celów politycznych, takich jak trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu, pełne zatrudnienie i godna praca, konkurencyjna społeczna gospodarka rynkowa i stabilne finanse publiczne. Takie ramy powinny również zapobiegać asymetrycznym skutkom w państwach członkowskich i stymulować inwestycje produkcyjne poprzez wdrożenie, na przykład, dobrze wyważonej złotej reguły budżetowej. W każdym razie ogólna klauzula wyjścia zawarta w pakcie stabilności i wzrostu powinna pozostać aktywna do czasu znacznego spadku bezrobocia i ugruntowania się stałej tendencji wzrostowej, a następnie wprowadzenia w życie zmodernizowanych reguł fiskalnych.

4.14. Komitet wzywa do wzmocnienia wysiłków na rzecz ukończenia unii bankowej, projektu, który już dawno powinien zostać zrealizowany. Banki europejskie będą nadal odgrywać istotną rolę w procesie wychodzenia z kryzysu związanego z COVID-19, wspierając gospodarkę i zatrudnienie. W pełni rozwinięta unia bankowa przyczyniłaby się również do włączenia społecznego oraz do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju, co ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia konkurencyjności Europy w przyszłości. Komitet podkreśla konieczność dalszego zwiększania proporcjonalności przepisów bankowych, w sposób, który nie zmniejszy skuteczności wymogów ostrożnościowych. EKES uważa za niezwykle istotne, by przy przeglądzie bankowych wymogów ostrożnościowych uwzględnić zróżnicowany krajobraz europejskiego sektora bankowego.

4.15. Unia rynków kapitałowych również powinna zajmować wysokie miejsce w programie działań. Komitet poparł inicjatywy przedstawione w planie działania na rzecz wzmocnienia unii rynków kapitałowych z 2020 r. Komitet apeluje o rzeczywiste wsparcie ze strony państw członkowskich dla realizacji celów unii rynków kapitałowych i podkreśla, że szczególną uwagę należy poświęcić inicjatywom o strategicznym znaczeniu dla finansowania gospodarki europejskiej oraz dla transformacji klimatycznej i cyfrowej. EKES uważa, że należy promować najlepsze praktyki krajowe w celu poprawy znajomości zagadnień finansowych wśród Europejczyków, co jest warunkiem wstępnym lepszego wykorzystania wysokiego poziomu oszczędności w Europie. Ponadto Komitet podkreśla, że należy w dalszym ciągu promować uwzględnianie aspektów środowiskowych, społecznych i związanych z zarządzaniem (ESG), w związku z czym EKES zwraca uwagę na potrzebę umożliwienia inwestorom dostępu do wiarygodnych danych dotyczących ESG.

4.16. EKES jest głęboko przekonany, że w kontekście cyfryzacji gospodarki wszelkie zmiany zasad przyznawania praw w odniesieniu do opodatkowania zysków między krajami muszą być koordynowane w skali globalnej. W związku z tym z zadowoleniem przyjmuje ścisłą współpracę między Komisją, państwami członkowskimi i OECD/G-20 mającą na celu znalezienie międzynarodowego rozwiązania tej kwestii. Jeżeli nie uda się wypracować międzynarodowego rozwiązania, UE musi rozważyć poczynienie dalszych kroków samodzielnie. Walka z oszustwami podatkowymi i uchylaniem się od opodatkowania oraz praniem pieniędzy i agresywnym planowaniem podatkowym muszą pozostać priorytetem programu prac.

4.17. Polityka spójności odegra kluczową rolę w zapewnieniu zrównoważonego i skutecznego ożywienia gospodarczego, we wspieraniu konwergencji, zwalczaniu nierówności i upewnieniu się, że nikt nie pozostaje w tyle. Ważne jest, aby poszczególne środki z funduszy spójności z okresu programowania 2021–2027 były wydatkowane skutecznie i terminowo, tak aby umożliwić rzeczywiste ożywienie gospodarcze. Aby wyjść z kryzysu oraz zwiększyć odporność i zrównoważony rozwój, priorytetem musi być równy i sprawiedliwy podział. Spójność terytorialna będzie również miała na celu bardziej zrównoważony i trwały rozwój, zgodny z terytorium zamieszkania danej osoby. Polityka spójności UE w latach 2021–2027 powinna nadal koncentrować się na konkurencyjności gospodarczej dzięki badaniom naukowym i innowacjom, transformacji cyfrowej, a także programowi Europejskiego Zielonego Ładu i celom zrównoważonego rozwoju.

4.18. W sektorze transportu zachowanie wysokiej jakości miejsc pracy i odpowiednie warunki pracy to kluczowe wymogi utrzymania wykwalifikowanej siły roboczej, bez której nie można zapewnić trwałej konkurencyjności. Należy utrzymać wysokiej jakości miejsca pracy i odpowiednie warunki pracy, a także kontynuować rekrutację i szkolenie wykwalifikowanej siły roboczej. Komitet z zadowoleniem przyjmuje bieżące inicjatywy Komisji dotyczące kobiety w sektorze transportu i wzywa do podjęcia jeszcze intensywniejszych działań w celu osiągnięcia równości płci w tym sektorze.

4.19. EKES wzywa Komisję do ustanowienia, w ramach inicjatywy „Fala renowacji”, nowego programu „Erasmus efektywnej energetycznie renowacji 2050”, aby zachęcić młodych ludzi w Europie do podejmowania pracy w sektorze budownictwa.

4.20. W tablicy wskaźników społecznych należy regularnie monitorować postępy we wdrażaniu Filaru zarówno we wspólnym sprawozdaniu o zatrudnieniu, jak i w sprawozdaniach krajowych. Powinien funkcjonować w sposób zintegrowany z istniejącym już Przeglądem sytuacji w dziedzinie zatrudnienia i Przeglądem sytuacji w dziedzinie ochrony socjalnej opracowanym przez państwa członkowskie. 14 wskaźników i podwskaźników tablicy (w sumie 35) powinno podlegać ciągłym zmianom z udziałem partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, aby można było je dostosować do celów politycznych i zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej w Europie.

4.21. W ramach nowego europejskiego semestru należy osiągać cele społeczne, monitorując braki w polityce społecznej, i zrekompensować nadmierny nacisk położony na wymogi polityki fiskalnej i makroekonomicznej. Tablica wskaźników społecznych powinna uwzględniać wszystkie prawa i zasady zapisane w Filarze i monitorować ich realizację, a także obejmować ulepszone i nowe wymierne wskaźniki. Takie wskaźniki, oprócz statystyk, mogą dotyczyć faktycznego dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, rzeczywiste egzekwowanych praw socjalnych, integracji społecznej i zawodowej migrantów, zasięgu negocjacji zbiorowych, udziału podmiotów społecznych w procesie europejskiego semestru oraz dostępu do programów przygotowania zawodowego i wysokiej jakości szkolnictwa wyższego. Komisja powinna monitorować wdrażanie krajowych planów reform w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi i odpowiednimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i tym samym promować zalecenia dla poszczególnych krajów. Należy zapewnić odpowiednią liczbę i strukturę zaleceń, które powinny służyć monitorowaniu postępów w realizacji priorytetów wskazanych w planie działania.

4.22. Należy wzmocnić zaangażowanie partnerów społecznych, zgodnie z postanowieniami TFUE, aby umożliwić konsultacje z nimi na temat kształtowania i wdrażania polityki gospodarczej, polityki zatrudnienia i polityki społecznej zgodnie z praktyką krajową. Aby zwiększyć to zaangażowanie w kształtowanie polityki, niezbędny jest wyraźny i odpowiednio wczesny udział partnerów społecznych, który dzięki pogodzeniu interesów pracowników i pracodawców ułatwi pomyślną realizację. Współpraca między partnerami społecznymi może być siłą napędową sukcesu, trwałości i inkluzywności polityki gospodarczej, polityki zatrudnienia i polityki dotyczącej włączenia społecznego. Należy nasilić konsultacje z partnerami społecznymi dzięki lepszemu wdrażaniu ram UE w zakresie informacji, konsultacji i uczestnictwa, w szczególności w procesach restrukturyzacyjnych (?).

5. Silniejsza pozycja Europy na świecie

5.1. EKES uważa, że zgodnie z warunkami wstępnymi Europejskiego Zielonego Ładu i celami zrównoważonego rozwoju, spójność społeczna, pozytywna konwergencja gospodarcza oraz wspieranie konkurencyjności i innowacji powinny być podstawą, dzięki której gospodarka strefy euro nabiera tempa i która wspiera wzmocnienie międzynarodowej roli euro w nadchodzącym okresie. Wymaga to między innymi dokończenia budowy unii gospodarczej i walutowej oraz unii bankowej, a także dodatkowych środków służących rozwojowi europejskiego sektora finansowego, w tym silniejszej infrastruktury europejskiego rynku finansowego i solidnych wskaźników referencyjnych stopy procentowej. Promowanie szerszego stosowania euro w strategicznych sektorach odgrywa kluczową rolę w przyczynianiu się do zwiększenia międzynarodowego znaczenia euro. W tym celu wzywa się państwa członkowskie do przyjęcia bardziej jednolitego podejścia w dyplomacji międzynarodowej i aktywniejszej postawy dążącej do wspierania interesów UE w tych sektorach, co może prowadzić do zwiększenia możliwości handlowych.

(?) Zob. opinia EKES-u w sprawie przemian przemysłowych (Dz.U. C 56 z 16.2.2021, s. 10) oraz opinia INT/903 „Żadnego zielonego ładu bez ładu społecznego” (zob. s. 23 niniejszego Dziennika Urzędowego).

5.2. W odniesieniu do polityki rozszerzenia EKES oczekuje, że kolejne sprawozdania krajowe będą miały przejrzystą strukturę pod względem monitorowania sposobu traktowania społeczeństwa obywatelskiego przez rządy krajów Bałkanów Zachodnich. EKES wyraża głębokie przekonanie, że UE powinna także inwestować w rozwój struktur horyzontalnych społeczeństwa obywatelskiego, zapewniając partnerom społecznym i innym organizacjom społeczeństwa obywatelskiego z Bałkanów Zachodnich wiedzę fachową, wsparcie techniczne oraz możliwości tworzenia sieci kontaktów na szczeblu regionalnym i międzynarodowym, między innymi w celu zapewnienia ich aktywniejszej roli w procesie rozszerzenia. Aby kontrolować przejrzystość i rozliczalność elit politycznych Bałkanów Zachodnich, UE powinna zlecać organizacjom społeczeństwa obywatelskiego w regionie regularne sporządzanie raportów alternatywnych na temat stanu demokracji.

5.3. EKES wyraża przekonanie, że w celu odbudowania zaufania do rozszerzenia oraz w celu ulepszenia sposobów docierania UE do naturalnych sojuszników w regionie UE powinna umożliwić przywódcom politycznym i obywatelom Bałkanów Zachodnich udział w roli doradców w działaniach i dyskusjach prowadzonych w ramach konferencji w sprawie przyszłości Europy. Instytucje Unii mogą korzystać z zasobów lokalnego społeczeństwa obywatelskiego oraz z pomocy delegatur Unii w regionie, aby zmobilizować obywateli Bałkanów Zachodnich oraz umożliwić im przyłączenie się do platform, na których obywatele Unii będą wymieniać się informacjami podczas konferencji w sprawie przyszłości Europy.

5.4. Co się tyczy Partnerstwa Wschodniego, Komitet uważa, że UE jest przede wszystkim unią wartości, a zatem jej stosunki z sąsiadami powinny również opierać się na tych samych wartościach i stać się warunkowe. Komitet zobowiązuje się do dalszego mocnego zaangażowania w budowanie silniejszych i bardziej demokratycznych społeczeństw w krajach sąsiadujących, w których organizacje społeczeństwa obywatelskiego mogą swobodnie działać.

5.5. W kontekście pogarszających się stosunków między UE a Rosją EKES wzywa Komisję do dalszego wspierania stosunków z rosyjskim społeczeństwem obywatelskim.

5.6. Jeśli chodzi o tworzenie środków umożliwiających społeczeństwu obywatelskiemu odgrywanie roli na arenie międzynarodowej, EKES wzywa Komisję do dalszej refleksji nad sposobami wzmocnienia roli wewnętrznych grup doradczych. Konieczne jest zapewnienie odpowiednich środków i zasobów, aby pomóc im w wypełnianiu funkcji monitorujących i doradczych, szczególnie w świetle nowej generacji wewnętrznych grup doradczych, których zakres działania będzie znacznie szerszy. EKES zaakceptuje przypadającą mu rolę w zapewnianiu tego wsparcia. Oczekujemy, że w programie prac Komisji na 2022 r. uwzględniona zostanie potrzeba wdrożenia przez DG ds. Handlu niektórych zaleceń wynikających z pogłębionych konstruktywnych debat z EKES-em i wewnętrznymi grupami doradczymi przeprowadzonych w 2021 r. WTO wzmocniła ostatnio swoje zaangażowanie na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, wykraczając poza coroczne publiczne fora, a wysiłki te w znaczącej mierze przyczyniają się do zapewnienia większej skuteczności i demokracji w wielostronnym systemie handlowym. Nadal jednak istnieje możliwość znacznej poprawy. EKES z niecierpliwością oczekuje na rozwój sytuacji w związku z podjętym przez Komisję zobowiązaniem do większego uwzględnienia stanowiska społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu wielostronnym, szczególnie na realizację działania nr 6 zawartego w niedawnym sześciopunktowym planie działania Grupy Ottawskiej.

5.7. UE jest kluczowym graczem w handlu międzynarodowym. Musi zachowywać się zgodnie ze swoją pozycją, gdy przychodzi do negocjowania umów handlowych z partnerami międzynarodowymi, w ten sposób zaś utrzyma swoją przewodnią rolę w ustalaniu programu gospodarczego, promując w nim swe najważniejsze zasady, standardy i wartości społeczne i dotyczące pracy (państwo prawne, prawa podstawowe i zasady demokratyczne). Do wykorzystania globalnych możliwości wymagane jest zakończenie bieżących negocjacji, ratyfikacja i wdrożenie sfinalizowanych umów oraz rozpoczęcie nowych negocjacji. UE musi również przyczynić się do umocnienia multilateralizmu oraz wspierać rolę i modernizację WTO.

5.8. EKES uważa, że UE musi uzyskać autonomię w zakresie rozwoju europejskiej infrastruktury danych i nowych technologii cyfrowych. UE, pomiędzy Chinami a Stanami Zjednoczonymi, musi zachować samodzielność i inwestować w technologię następnej generacji. Unia musi opracować własną wizję i strategię w zakresie suwerenności cyfrowej, pozostając jednocześnie otwartą na wolny handel i wspierając system wielostronny. Pod względem strategicznym powinna skupić się na wprowadzeniu własnej infrastruktury, cyberbezpieczeństwa, chmury, kluczowych technologii i danych oraz przekonać globalnych partnerów jakością swoich standardów i produktów. Jednym z priorytetów Komisji powinno też pozostać zapewnienie Unii Europejskiej bezpieczeństwa żywnościowego, silnego łańcucha dostaw żywności i zrównoważenia sektora rolno-spożywczego.

5.9. EKES proponuje w przypadku umów handlowych, inwestycyjnych i gospodarczych UE:

— włączenie norm społecznych oraz norm pracy i zrównoważonego rozwoju do zasad WTO i innych agencji ONZ, co znacznie przyczyniłoby się do budowy nowego, sprawiedliwego porządku gospodarczego i handlowego oraz sprawiedliwej i inteligentnej globalizacji,

- zamieszczenie rozdziału zawierającego klauzule dotyczące przestępstw podatkowych, prania pieniędzy i agresywnego planowania podatkowego oraz współpracy między organami podatkowymi,
- włączenie mechanizmu ochrony praw człowieka i należytej staranności w celu zapewnienia przestrzegania norm pracy i sankcji za naruszanie praw pracowniczych⁽⁸⁾; powinien on opierać się na uzgodnionych normach, które egzekwowano by za pomocą proporcjonalnych, skutecznych i odstrasżających sankcji i wprowadzono za pośrednictwem wiążącego prawodawstwa obejmującego jasne definicje praw i współmierne wymogi w zakresie sprawozdawczości,
- uwzględnienie pełnego i rzeczywistego zaangażowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych w proces negocjacyjny i w kolejne fazy monitorowania skutków umów oraz ich oceny (wewnętrzne grupy doradcze).

5.10. Komitet wzywa UE do aktywnej współpracy ze Stanami Zjednoczonymi w celu osiągnięcia celów klimatycznych wyznaczonych w Paryżu, ponieważ Stany Zjednoczone ponownie czynnie działają w dziedzinie klimatu. Zwłaszcza teraz, gdy stosunki z Chinami stają się coraz bardziej problematyczne ze względu na chińską politykę wewnętrzną i zagraniczną, silna więź między UE a USA ma ogromne znaczenie, nie tylko w dziedzinie klimatu.

5.11. EKES przyznaje, że partnerstwo strategiczne UE–Chiny znajduje się pod presją z powodu pogarszającej się sytuacji w Hongkongu, kurczącej się przestrzeni dla społeczeństwa obywatelskiego oraz sytuacji w zakresie praw człowieka w Chinach, zwłaszcza w odniesieniu do Ujgurów. Komitet wzywa zatem Komisję do wykorzystania wszelkich możliwości dyplomatycznych i politycznych w celu poprawy sytuacji obywateli Hongkongu i mniejszości w Chinach. W związku z tym wymaga od Komisji, by jak najszybciej przedstawiła wniosek ustanawiający jednolitą strategię UE (z zachowaniem pełnej spójności z polityką europejską w zakresie transportu, konkurencji, inwestycji, praw człowieka i praw pracowniczych, bezpieczeństwa itd.), tak aby odpowiedzieć inną inicjatywą w państwach członkowskich UE powiązanych z przedsięwzięciem „Jeden pas i jeden szlak”.

5.12. EKES popiera potrzebę „intensyfikacji międzynarodowych działań na rzecz odporności na zmianę klimatu”, jak to ujęła Komisja. Podejmując te działania musimy pamiętać, że poza UE, kraje najslabiej rozwinięte i małe rozwijające się państwa wyspiarskie są najbardziej dotknięte skutkami zmiany klimatu. Dlatego nalegamy, w ramach strategii partnerstwa UE–Afryka, aby UE pracowała z najbardziej zagrożonymi krajami w Afryce, ponieważ – jak słusznie twierdzi Komisja, cytując Bank Światowy – w samej Afryce Subsaharyjskiej zmiana klimatu może spowodować migrację do 70 milionów ludzi do 2050 r.

5.13. Region Morza Śródziemnego będzie musiał ponownie stać się ośrodkiem newralgicznym Europy, którym był przez stulecia – obszarem przepływu osób, wymiany towarów i przenikania się kultur. EKES domaga się, by przywrócono strategiczną rolę basenu Morza Śródziemnego, tak aby umożliwić prowadzenie polityki sąsiedztwa, która pozwoli zapewnić procesy pokojowe oraz zrównoważony rozwój gospodarczy, środowiskowy i społeczny.

6. Promowanie naszego europejskiego stylu życia

6.1. W sercu Unii Europejskiej znajduje się tętniące życiem społeczeństwo obywatelskie. Nasz styl życia charakteryzuje się takimi wartościami jak uczciwość, sprawiedliwość i solidarność oraz potrzebą przyczyniania się do wspólnego dobra z korzyścią dla wszystkich. Zważywszy, że kryzys związany z COVID-19 ma szczególnie negatywny wpływ na niektóre grupy społeczne, takie jak kobiety, młodzież i mobilni obywatele UE, którzy doświadczyli podwójnej izolacji, obecnie ważniejsze niż kiedykolwiek jest, by organizacje społeczeństwa obywatelskiego odgrywały główną rolę w przyczynianiu się do wzmocnienia tego stylu życia i były postrzegane jako sojusznicy w ochronie, promowaniu i zachowaniu naszego stylu życia opartego na integracji i szacunku dla innych. Dlatego EKES zwraca się do Komisji o zapewnienie organizacjom społeczeństwa obywatelskiego odpowiedniego, ukierunkowanego wsparcia i uznania, a tym samym o ochronę przestrzeni obywatelskiej i demokratycznego prawa do zrzeszania się, które mają zasadnicze znaczenie dla naszego stylu życia.

6.2. Jednym z głównych wniosków płynących z kryzysu związanego z COVID-19 jest konieczność wzmocnienia systemów opieki zdrowotnej w prawie każdym kraju europejskim, skoncentrowania się na profilaktyce i zagwarantowania wszystkim dostępu do struktur zdrowia publicznego, podstawowych usług zdrowotnych, w tym szczepionek, oraz opieki długoterminowej. Szczególnej i pilnej uwagi wymaga sytuacja osób przebywających w placówkach opiekuńczych. Chociaż odpowiedzialność za opiekę zdrowotną spoczywa na szczeblu krajowym, to wirus rozprzestrzenił się ponad granicami i wymaga wspólnych reakcji na poziomie europejskim.

⁽⁸⁾ Zob. opinia EKES-u w sprawie obowiązkowej należytej staranności oraz rezolucja legislacyjna PE w sprawie należytej staranności i odpowiedzialności przedsiębiorstw (Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 136).

6.3. Komisja Europejska powinna skupić się na odzyskiwaniu miejsc pracy oraz zwalczaniu nierówności i ubóstwa w procesie odbudowy gospodarczej, a także zwrócić szczególną uwagę na wspieranie słabszych grup społecznych, takich jak dzieci żyjące w ubóstwie, osoby z niepełnosprawnościami, pracownicy nietypowi, mieszkańcy obszarów zmarginalizowanych, migranci i mniejszości etniczne, poprzez aktywną politykę sprzyjającą włączeniu społecznemu. Ubóstwo w ogóle oraz ubóstwo pracujących nadal stanowią poważny problem w wielu państwach członkowskich. Aby poradzić sobie z tymi kwestiami, potrzebne jest kompleksowe podejście na szczeblu UE i państw członkowskich, w tym wsparcie na rzecz skutecznych programów aktywnego włączania oraz podstawowe i pozwalające na ich realizację usługi socjalne.

6.4. Szczególną uwagę należy poświęcić dzieciom i młodzieży: to właśnie to pokolenie spłaci ogromny dług publiczny, który kraje obecnie tworzą, aby poradzić sobie ze skutkami pandemii. Nie możemy nie wziąć pod uwagę wyzwań związanych z ich aktywnym udziałem w społeczeństwie i na rynku pracy.

6.5. Migracja pozostaje kwestią priorytetową ze względu na jej wpływ na społeczeństwo i gospodarkę UE (zatrudnienie, integracja, kontrola granic oraz walka z rasizmem, ksenofobią, populizmem i dyskryminacją). Pandemia COVID-19 zwiększa podatność migrantów na zagrożenia ze względu na czynniki osobiste, społeczne, sytuacyjne i strukturalne, podobnie jak miało to miejsce w przypadku kryzysów gospodarczych w przeszłości. Trzeba opracować bardziej zrównoważone i bezpieczne procedury prawne umożliwiające wjazd do UE oraz zwrócić uwagę na efektywne wykorzystanie już istniejących mechanizmów poprzez wyważenie obecnego systemu azylowego pomiędzy bezpieczeństwem a solidarnością. Ponadto kluczowe znaczenie ma obalanie fałszywych informacji i błędnych wyobrażeń, a także zwalczanie mowy nienawiści i dyskursu politycznego skierowanego przeciwko migrantom. Pomoże to również w zwalczaniu rasizmu, radykalizacji, ksenofobii i dyskryminacji.

6.6. Partnerstwo transatlantyckie opiera się na naszych tradycyjnie wspólnych wartościach. Ma to kluczowe znaczenie dla sprostania globalnym wyzwaniom i utrzymania porządku międzynarodowego. EKES wzywa Unię Europejską do wykorzystania odnowionego partnerstwa transatlantyckiego do stawienia czoła obecnym bezprecedensowym wyzwaniom globalnym, w tym wzrostowi znaczenia Chin i innych globalnych graczy, którzy nie dostosowują swoich działań do tych samych zasad demokracji. Wzywa również do pełnego zaangażowania UE w nadchodzący szczyt na rzecz demokracji zapowiedziany przez prezydenta Bidena oraz do silnego zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego.

7. Nowy impuls dla demokracji europejskiej

7.1. Na szczególną uwagę zasługuje sposób stanowienia prawa przez UE („lepsze stanowienie prawa”) oraz potrzeba posiadania europejskiego organu prawodawczego, który byłby w stanie lepiej służyć obywatelom i przedsiębiorstwom. Proces legislacyjny UE musi być bardziej przejrzysty, otwarty na wkład zainteresowanych stron i łatwiejszy do zrozumienia.

7.2. Udział wszystkich obywateli – za pośrednictwem organizacji, stowarzyszeń i sieci społeczeństwa obywatelskiego – sprawi, że proces odbudowy i przeobrażania przyszłości Europy będzie opierać się na prawdziwie demokratycznych podstawach. EKES jest zatem zdania, że państwa członkowskie i instytucje UE powinny zadbać, by w tym złożonym procesie nie pozostawiać nikogo w tyle, zwłaszcza osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji. Oznacza to umożliwienie organizacjom społeczeństwa obywatelskiego bycia kluczowymi i równorzędnymi partnerami w procesie decyzyjnym. Lepsze wdrożenie art. 11 ust. 2 TUE dotyczącego dialogu obywatelskiego jest potrzebne bardziej niż kiedykolwiek. EKES sądzi, że jednym z instrumentów służących osiągnięciu tego celu mogłoby być uwzględnienie w europejskim planie działania na rzecz demokracji – czwartego filaru, w którym położono by silny nacisk na aktywność obywatelską i opracowano klarowną strategię na jej rzecz.

7.3. Europejskie podstawowe zasady zawarte w art. 2, takie jak demokracja, praworządność i prawa podstawowe, w tym przestrzeń obywatelska, są ze sobą ściśle powiązane. Sprawozdanie na temat praworządności oraz plan działania na rzecz demokracji powinny być ze sobą powiązane i monitorować kwestie związane z przestrzenią obywatelską, w tym z przestrzenią społeczeństwa obywatelskiego. Komitet uważa za pożądane, by KE w następstwie planów działania uruchomiła silniejsze mechanizmy obrony tych zasad i przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego. W przypadku gdy przepisy krajowe są sprzeczne z prawem UE, należy wszcząć postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.

7.4. EKES z niecierpliwością oczekuje przewidzianych na 2022 r. planów Komisji dotyczących nowej inicjatywy na rzecz dialogu społecznego, jednak zarazem wzywa Komisję, by rozszerzyła ją o dialog ze społeczeństwem obywatelskim, dzięki czemu w przypadku gdy będzie to pożądane, w dialogu będą mogły brać udział także organizacje społeczeństwa obywatelskiego inne niż tradycyjni partnerzy społeczni. W ten sposób społeczeństwo obywatelskie będzie traktowane w procesie kształtowania polityki na równi z partnerami społecznymi.

7.5. Pogorszenie koniunktury gospodarczej spowodowane pandemią ma znaczny wpływ na równouprawnienie płci, zarówno podczas spadku koniunktury, jak i późniejszej odbudowy gospodarczej. Sama pandemia pogłębiła nierówności pomiędzy płciami. Dlatego też EKES uważa, że jest absolutnie konieczne, aby równość płci i uwzględnianie problematyki płci były ujmowane we wszystkich aspektach tworzenia i wdrażania prawa UE.

7.6. Prawa podstawowe i praworządność stanowią trzon wartości europejskich; obowiązują w UE zawsze i wszędzie, dlatego ich stosowania nie można tymczasowo zawiesić. Wprawdzie reakcja na obecny kryzys musi być szybka i wymaga pewnych wyjątkowych oraz ograniczonych w czasie środków, jednak podejmowane działania nie mogą być sprzeczne z zasadami państwa prawa i podziału władzy ani zagrażać demokracji oraz prawom podstawowym obywateli europejskich. EKES wzywa Komisję do zachowania czujności w tym względzie i, w razie potrzeby, do podjęcia aktywnych działań, gdy wartości te są naruszane. Ponadto Komisja Europejska powinna włączyć problematykę ofiar do wszystkich unijnych programów finansowania, w tym funduszy unijnych zarządzanych na szczeblu krajowym i międzynarodowym. EKES przypomina tu o swojej propozycji dotyczącej wdrożenia ambitnej strategii UE w zakresie komunikacji, edukacji i podnoszenia świadomości społeczeństwa na temat praw podstawowych, praworządności i demokracji.

7.7. Nowe instrumenty UE służące ochronie i propagowaniu praw podstawowych i praworządności, na przykład nowy cykl przeglądu praworządności oraz nowy mechanizm uzależniający finansowanie UE od przestrzegania praw podstawowych i praworządności, należy wdrożyć w taki sposób, aby można było je zastosować szybko i skutecznie. Ponadto EKES wzywa do wzmocnienia roli społeczeństwa obywatelskiego w cyklu przeglądu praworządności oraz o utworzenie forum zainteresowanych stron.

7.8. Działalność charytatywna i społeczeństwo obywatelskie mają do odegrania nadrzędną rolę w promowaniu kluczowych obszarów polityki europejskiej, a mogłyby zrobić jeszcze więcej, gdyby miały lepsze warunki działania. Nowa polityka UE w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu musi być oparta na ryzyku i proporcjonalna do zagrożeń, którym ma zapobiegać, i nie może nadmiernie ograniczać legalnej działalności pożytku publicznego ani akcji charytatywnych.

7.9. Ponieważ stale tego doświadczamy, jest całkowicie jasne, że potrzebne są dalsze wysiłki – niewątpliwie również ze strony Komisji – na rzecz zapewnienia wolnych i pluralistycznych mediów oraz wysokiej jakości niezależnego dziennikarstwa, a także skuteczna regulacja mediów społecznościowych, zwłaszcza w celu zwalczania dezinformacji, w tym regulacje dotyczące internetowej reklamy politycznej i odpowiedzialności za treść.

Bruksela, dnia 9 czerwca 2021 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego